

Sabiedrības integrācijas
fonds

METODISKAIS MATERIĀLS

Ģimenes asistentu pakalpojuma attīstība Lielvārdes novadā

Lielvārde 2015.

Šis metodiskais materiāls par ģimenes asistenta darba organizēšanu un projektā gūto pieredzi noderēs turpmākajā darba plānošanā arī citām pašvaldībām šādas prakses ieviešanai.

Projektu „Ģimenes asistentu pakalpojuma attīstība Lielvārdes novadā” finansēja Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „NVO fonds” apakšprogrammas „NVO programma” ietvaros. Lielvārdes novada pašvaldības līdzfinansējums 10%. Projekta iesniedzējs „Agrīnās iejaukšanās Latvijā attīstības biedrība”. Pakalpojuma sniegšanas vieta Lielvārdes novads – Lielvārdes pilsēta un pagasts, Jumpravas un Lēdmanes pagasti.

Projektu realizēja:

- 4 ģimenes asistenti – speciālisti (personas ar augstāko izglītību sociālajā darbā, sociālajā pedagoģijā un psiholoģijā);
- 9 brīvprātīgie ģimenes asistenti;
- Psihologs;
- Sociālais darbinieks;
- Projekta vadītāja;
- Projekta grāmatvedis

Projekta galvenās aktivitātes:

- Brīvprātīgo ģimenes asistentu atlase
- Brīvprātīgo ģimenes asistentu apmācības
- Ģimenes asistentu pakalpojums
- Vecāku izglītošanas grupas
- Ģimeņu stiprināšanas pasākumi
- Supervīzijas ģimenes asistentiem
- Individuālas psihologa konsultācijas brīvprātīgajiem ģimenes asistentiem
- Komandas sanāksmes

Brīvprātīgo ģimenes asistentu atlase un apmācība

Lai piesaistītu brīvprātīgo ģimenes asistentu kandidātus ievietojām sludinājumu novada laikrakstā, kā arī vērsāmies pie vietējām reliģiskajām organizācijām – luterāņu un katoļu baznīcu draudzēm.

Pieteicās 13 pretendenti, no kuriem, pārrunu rezultātā, tika izvēlētas 9 personas. Kaut arī projektā bija paredzēti 10 brīvprātīgie asistenti, realitātē darbojās tikai šie deviņi.

Visi brīvprātīgie ģimeņu asistenti piedalījās 36 stundu apmācību programmā.

Programmas mērķis: dalībnieku apmācība veikt ģimenes asistenta pienākumus

Plānotie rezultāti (iegūtās un pilnveidotās kompetences):

1. Dalībnieki ir izpratuši ģimenes asistenta darba iespējamus mērķus, uzdevumus un atbildību; projekta mērķus un uzdevumus.
2. Dalībnieki ir pilnveidojuši izpratni par nepieciešamību apzināt ģimenes resursus, prot tos izmantot kopēju mērķu noteikšanā un īstenošanā.
3. Dalībnieki atpazīst dažādu vardarbību pazīmes, sekas.
4. Dalībnieki zina dažus bērnu pozitīvas disciplinēšanas paņēmienus, to priekšrocības.
5. Dalībnieki apzinās savas darbības kompetences un robežas.

Galvenās nodarbību tēmas:

1. Ģimene un tās loma bērna personības attīstībā; ģimenes dzīves būtiskākie riska faktori un krīzes; riska ģimenes jēdziens. Pamatzināšanas sociālajā likumdošanā un normatīvajos aktos attiecībā uz bērna un ģimenes tiesībām.

Brīvprātīgā ģimenes asistenta loma, mērķi un uzdevumi.

Dažādu gadījumu praktiska analīze.

2. Vardarbības veidi, riska faktori. Vardarbības pazīmes; vardarbības tūlītējās un ilgstošās sekas. Ģimenes asistenta rīcība, konstatējot iespējamu vardarbību.
Bērnu pozitīvas disciplinēšanas veidi.
3. Pamatnoteikumi brīvprātīgā personīgās drošības nodrošināšanai.
Konfidencialitāte; robežu un konsekvencu ievērošana.
Kā izvairīties no glābšanas un pateikt „nē”.
4. Saskarsme un komunikācija. Komunikācijas modelis - „sūtītājs – saņēmējs”. Efektīvas saskarsmes principi. Pirmā iespaida veidošanās.
Neverbālā komunikācija.
Prasme uzdot jautājumus. Aktīvās klausīšanās paņēmieni.
Konfliktu risināšana. Psiholoģiskās aizsardzības mehānismi.
Iespējamās psiholoģiskās barjeras.
5. Ģimenes asistenta darba organizācija un personīgās psihohigiēnas nodrošināšana. Robežu un konsekvencu ievērošana konkrētās situācijās, gadījuma analīze.
Personīgo resursu aktivizēšana psiholoģiskās izdegšanas profilaksei.
6. Prakse ģimenēs profesionāla ģimenes asistenta vadībā. Vizītes plāna sagatavošana, mērķu īstenošana, vizītes analīze. Prakses dienasgrāmatas veidošana. Savu resursu un ierobežojumu apjaušana.

Pēc apmācībām sekoja 12 stundu prakse, kas noritēja speciālistu – ģimenes asistentu uzraudzībā. Tika pildītas prakses dienasgrāmatas.

Ģimenes asistentu pakalpojums

Kas ir ģimenes asistents?

Normatīvajos aktos nav tāda termina „ģimenes asistents”. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26.panta 2.daļa nosaka – ja vecāku un bērnu attiecības nenodrošina bērna attīstībai labvēlīgu vidi vai bērns ir hroniski slims, pašvaldība palīdz ģimenei, (...) izraugās bērnam atbalsta ģimeni vai uzticības personu, kura palīdz noregulēt bērna un vecāku savstarpējās attiecības.

Ņemot par pamatu šo normatīvā akta uzstādījumu – palīdzēt ģimenēm, kurās bērna attīstībai un izglītībai nav piemēroti apstākļi, radusies ideja par ģimenes asistentu pakalpojumu. Līdz ar to *ģimenes asistents ir persona, kura sniedz atbalstu bērna ģimenei gadījumos, kad vecāki nepietiekami nodrošina bērnu vajadzības*. Tas nozīmē, ka bērns netiek skatīts atrauti no viņa ierastās ģimenes vides un atbalsts un palīdzība tiek sniegta ģimenei kopumā.

Ģimenes asistentu pakalpojuma mērķis – sekmēt atbalstāmās ģimenes bērnu attīstībai labvēlīgu vidi, sniedzot fizisku, emocionālu un izglītojošo atbalstu.

Kā un kam piešķir pakalpojumu?

Pakalpojums tika sniegts pamatojoties uz pašvaldības Sociālā dienesta, izglītības psihologa, novada bāriņtiesas un izglītības iestāžu sociālo pedagogu ieteikumiem:

- Ģimenei, kurā ir hroniski slims bērns vai bērns ar smagiem funkcionāliem traucējumiem;
- Nepilnai ģimenei;
- Daudzbērnu ģimenei;
- Vecākiem, kuriem ir garīgās attīstības traucējumi;
- Ģimenei, kurai nav pietiekamu prasmju un iemaņu bērnu aprūpē;

- Ģimenei, kuras bērniem ir izglītības problēmas skolā.

Ģimenes asistenta pakalpojumu piešķir no 3 mēnešiem vai pastāvīgi. Pakalpojuma laiku var pagarināt ar komandas sapulces lēmumu, ja tas ir nepieciešams.

Pakalpojuma organizēšanas process

Izvēloties pakalpojuma sniedzēju sociālais darbinieks iespēju robežās ņem vērā::

- pakalpojuma sniedzēja un atbalstāmās ģimenes dzīves vietas attālumu, iespējamo rakstura saderību, klienta individuālās vēlmes, pakalpojuma sniedzēja pieredzi, prasmes, iemaņas un piemērotību.
- Ar izvēlēto ģimeni tiek slēgta savstarpēja rakstiska vienošanās par pakalpojuma sniegšanu.
- Laiku, kad tiek sniegts pakalpojums izvēlas, vienojoties ar atbalstāmo ģimeni vai pēc sociālā darbinieka norādījumiem.
- Ģimenes asistents saskaņā ar līgumu strādā ar ģimeni, sadarbojas ar sociālo darbinieku (gadījuma vadītāju) un mēneša beigās iesniedz atskaiti par veiktajiem pienākumiem.

Ģimenes asistenta pakalpojumu projekta laikā saņēma 30 ģimenes, kopā 110 personas, no kurām 64 bija bērni.

Atbalsta jomas ģimenēm

Personības izaugsme

- Kontakta veidošana ar klientu – uzticēšanās veidošana
- Saskarsmes prasmju pilnveide
- Klienta motivācijas attīstīšana un pilnveidošana (dzīvot, darīt, mainīties, pilnveidoties)

- Klienta pašizaugsme – iekšējo barjeru, nedrošības pārvarēšana, sarežģītu attiecību un situāciju risināšana
- Pozitīvas pašapziņas veicināšana, pašpietiekamības veidošana klienta sociālajā vidē

Mājoklis

- Tīrības un kārtības uzturēšana dzīvojamās telpās
- Pienākumu sadale ģimenē attiecībā uz mājokļa uzkopšanu
- Bērna vecumam un drošībai atbilstoša vide
- Mājsaimniecības un sadzīves priekšmetu nodrošinājums

Ienākumi / naudas līdzekļu vadība

- Ģimenes budžeta plānošana: obligātie maksājumi, pārtika, citas vajadzības, prioritātes, „neveselīgie” tēriņi
- Izpratne par naudas vērtību, atšķirības starp plānveidīgiem un spontāniem pirkumiem
- Maksājumu veikšana (elektroniski, pasts utml.)

Higiēna un veselība

- Pieaugušo ģimenes locekļu izpratne par personīgās higiēnas nepieciešamību
- Vecāku atbildība attiecībā uz bērnu higiēnu
- Apģērba tīrība – vecāka atbildība un bērnu pašaprūpe atbilstoši vecumam
- Izprot atkarību izraisošo vielu ietekmi uz personisko un bērnu veselību (smēķēšana, alkohola lietošana)
- Regulāras veselības apskates bērnam pie ģimenes ārsta
- Vecāku izpratne par rību bērna saslimšanas, traumatisma gadījumā

Prasmes bērnu audzināšanā

- Veselīgas komunikācijas un saskarsmes prasmes ģimenē un sabiedrībā
- Informēt vecākus par bērna attīstības vajadzībām un bērnu attīstības priekšnoteikumiem – emocionālā piesaiste, vecāka aktīva līdzdalība bērna attīstības veicināšanā, pašvērtējuma veidošana
- Vecāku izpratne par bērnam bīstamām situācijām, vecāki apdraudējuma gadījumā zina kā rīkoties, māca drošības izpratni bērnam
- Sociāli pieņemama brīvā laika pavadīšana kopīgās rotaļās, aktivitātēs
- Vecāku konsekvence prasībās, pozitīvas disciplinēšanas metodes, noteikumi ģimenē

Pārtika

- Ģimenei piemērotas pārtikas izvēle
- Ēdienu gatavošanas prasmes
- Galda kultūra, sabiedrībā pieņemtas uzvedības normas
- Higiēna un drošība virtuvē

Nodarbinātība

- Vecākam – atbalsts, motivēšana, resursu un iespēju apzināšana
- CV izveide un nosūtīšana darba devējam
- Darba dienas, mājsaimniecības un bērnu audzināšanas pienākumu savienošana

Izglītība

- Izpratne par dienas režīmu pirmsskolas vecuma bērnam un tā ievērošana ikdienā
- Izpratne par dienas režīmu skolas vecuma bērniem un tā ievērošana
- Spēju un / vai mācību vides iekārtošana un uzturēšana kārtībā

- Vecāka izpratne par bērnam nepieciešamo atbalstu izglītības jomā (mājas darbi, informācija par bērna gaitām skolā, intereses un atbalsta izrādīšana bērniem ikdienā, vecāka pienākumi)
- Mācīšanās prasmes skolēniem – īslaicīgi asistēt, atbalstīt bērnu mācību vielas apguvē, stiprinot vecāku prasmes palīdzēt bērnam apgūt mācību vielu)
- Skolēna prasmes pavadīt brīvo laiku – iesaistīties aktivitātēs, pulciņos
- Mācību līdzekļu pietiekamība un piemērotība izglītības iestādei (apģērbs, mācību piederumi)

Vecāku izglītošanas grupas

Piedalījušies 31 grupu dalībnieks un apguvuši šādas galvenās tēmas:

- Sava Es pašizpēti, ģimenes lomu bērna personības attīstībā
- Kas ir vardarbība ģimenē
- Kādi ir veiksmīgi un labi vecāki
- Pozitīvas bērnu disciplinēšanas metodes
- Dusmas, konflikti, stresa pārvarēšanu
- Ģimenes svētku un bērnu dzimšanas dienu svinēšanas nozīmi
- Budžeta plānošanu un sadzīves organizēšanu

Ģimeņu stiprināšanas pasākumi

Lai rosinātu ģimenes kopīgi svinēt dažādas gadskārtu ieražas un kopīgi darboties ar saviem bērniem radošajās darbnīcās, projekta ietvaros notika 3 ģimeņu stiprināšanas pasākumi:

- “Rudentiņš bagāts vīrs” Lēdmanes Tautas namā
- “Ziemassvētku prieks” Lielvārdes Dienas centrā
- “Lieldienas nāk” Jumpravas kultūras namā.

Projektā tika izmantotas šādas veidlapas:

ĢIMENES ASISTENTA PIERAKSTU LAPA DARBĀ AR ĢIMENI

_____

(mēnesis)

Ģimenes
asistents _____

Ģimene
_____

Datums	Laiks	Veiktie pasākumi

Ģimenes
asistents _____

(vārds, uzvārds, paraksts, datums)

Ģimenes
pārstāvis _____

(vārds, uzvārds, paraksts, datums)

ĢIMENES UN ĢIMENES ASISTENTA SADARBĪBAS NOSLĒGŠANA

_____

(datums)

ĢIMENE _____

ĢIMENES
ASISTENTS _____

SADARBĪBAS LAIKA
PERIODS _____

SADARBĪBAS NOSLĒGŠANAS PAMATOJUMS:

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

—

ĢIMENES PĀRSTĀVIS
(VECĀKS) _____

(paraksts)

ĢIMENES
ASISTENTS _____

—

(paraksts)

GADĪJUMA
VADĪTĀJS _____

(paraksts)

KOORDINATORS _____

(paraksts)

ĢIMENES INFORMĀCIJAS VEIDLAPA

_____

(datums)

Ģimenes dzīvesvietas
adrese _____

_____

Kontakttālrunis _____

Ģimenes sastāvs:

Vārds, uzvārds	Statuss	Vecums

Sociālais darbinieks /gadījuma
vadītājs _____

Informācija par ģimeni

Nr.	Jomas, kurās ģimenei nepieciešams atbalsts	
1.	Mazināt vecāku sociālo izolētību	
2.	Atbalstīt vecākus emocionāli smagā situācijā	
3.	Atbalsts vecākiem bērna vai vairāku bērnu aprūpē	
4.	Atbalsts vecākiem bērnu audzināšanā un disciplinēšanā	
5.	Palīdzēt vecākiem iemācīties rotaļāties ar saviem bērniem	
6.	Praktisks atbalsts ikdienas sadzīves organizēšanā	
7.	Praktisks atbalsts ģimenes budžeta plānošanā	
8.	Palīdzība ģimenes pārstāvjiem formalitāšu kārtošanā	
9.		
10.		
11.		

Ģimenes asistenta galvenie veicamie uzdevumi:

1. _____
_____
2. _____
_____
_____
3. _____
_____
_____
4. _____
_____
_____